

Vanja Miljković

Institut za srpski jezik SANU

POJMOVNA INTEGRACIJA I LEKSIČKI HUMOR U SAVREMENOM SRPSKOM SLENGU*

Новорецје, 2026, бр. 14.

Rad se bavi analizom leksičkog humora u savremenom srpskom slengu iz perspektive teorije pojmovne integracije. Model pojmovne integracije je prilagođen analizi na nivou leksičke semantike. Uvedena je distinkcija između dva tipa ulaznih prostora (primarni : interpretativni), kao i između dva tipa leksičkih blendi – mononominacijskih i binominacijskih. Pokazano je da mononominacijske blende humoristične konotacije počivaju na nominacijskoj inkongruentnosti, dok se kod binominacijskih blendi humoristični efekat inicijalno zasniva na denotativnom neskladu, koji se potom razrešava procesom semantičkog balansiranja. Dok se mononominacijska integracija odvija na planu polisemije (npr. *čistačica* u slengu može značiti „pijanu osobu“, *ciceron* je „škrta osoba, cija“), binominacijska integracija se tiče tvorbe reči i njen najočigledniji primer jesu slivenice (npr. *babositer* „eskort za starije žene – bebisiter + baba“, *pornosaurus* „stariji muškarac koji konzumira porno sadržaje – porno + dinosaurus“). Analiza potvrđuje da je pojmovna integracija ključni kognitivni mehanizam u osnovi leksičke žargonizacije i humora, bez obzira na to da li se ostvaruje kroz metaforičko proširenje značenja, formalnu analogiju ili tvorbeno procese. Analiza ukazuje na to da humor na leksičkom nivou ne proizlazi samo iz neočekivanog spajanja elemenata, već iz kognitivnog napora da se takvo spajanje učini smislenim, čime se potvrđuje njegova izrazita intelektualna dimenzija.

Ključne reči: pojmovna integracija, humor, leksika humorističnog potencijala, sleng, upisivanje, slivenice, metafora, metonimija, polisemija.

1. UVOD

Kao istraživačka tema humor predstavlja tačku preseka različitih disciplina (v. Raskin 1985; Attardo 1994; Jabłońska-Hood 2015; Marković 2024). Tipične manifestacije humora jesu jezičke (npr. vicevi), ali humor se ostvaruje i

* vanja.miljkovic@isj.sanu.ac.rs ORCID 0000-0001-5730-533X

Ovaj rad finansiralo je Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije prema Ugovoru broj 451-03-33/2026-03/200174, koji je sklopljen sa Institutom za srpski jezik SANU.

kroz nejezičke vizuelne kodove (npr. karikature) ili u multimodalnim kombinacijama (npr. internet mimovi). Pored toga, humor, i kao intencija i kao reakcija, ne može biti odeljen od društvenog konteksta u kome se humoristični stimulus proizvodi i konzumira, a koji čine kako istorijski trenutak tako i raspoloživa znanja, aktuelne ideologije, norme ponašanja i slični faktori. Kada sve to imamo u vidu, ne čudi što je u lingvističkim okvirima humor pretežno razmatran na nivou teksta i komunikacije, pre svega kroz pragmatiku i stilistiku. Razvoj kognitivnolingvističkog pristupa danas omogućava da se pažnja delimično preusmeri sa plana društveno-jezičke prakse na unutrašnji, mentalni plan, odnosno da se humoru priđe kao saznajnom fenomenu i da se, shodno tome, u istraživački fokus postave mehanizmi koji humorističnu misao omogućavaju i jezički je oblikuju (isp. Dynel 2018).

U teorijskim razmatranjima humora, još od Aristotela, centralno mesto zauzima pojam inkongruentnosti (nesklada, nepodudarnosti) (Attardo 2014; isp. i Raskin 1985; Attardo 1994; Dynel 2011; Stankić 2016; Marković 2024). Inkongruentnost u velikoj meri korespondira sa iznenađenjem, koje proizilazi iz kontrasta između trenutnog stimulusa (jezičkog, ako je reč o verbalnom humoru, ili vizuelnog, ako su, recimo, u pitanju karikature) i relevantnog pozadinskog znanja o svetu. Koestler (1964) humor dovodi u vezu sa bisocijacijom, fenomenom koji smatra osnovom ljudske kreativnosti. Pod bisocijacijom Koestler (1964) podrazumeva posmatranje pojma ili ideje u dva različita, dosledna, ali nekompatibilna referentna okvira. Neočekivanu, ali jezički podstaknutu promenu okvira Coulson (2001) vidi kao čest mehanizam u vicevima. Teorije humora koje su razvili Raskin (1985) i Attardo (1994) humoristični efekat pripisuju suprotstavljenim skriptama koje se sudaraju u humorističnom tekstu. Analizirajući ekranizovani britanski humor u svetlu pojmovne integracije, Jabłońska-Hood (2015) pronalazi da je upravo inkongruentnost blende posledica integracije opozitnih ulaznih struktura. Iako se, dakle, spajanje naizgled nepsojivog vidi kao preduslov humora, autori se uglavnom slažu da ono samo po sebi nije dovoljno, i da ključ humora leži u otkrivanju tzv. *lokalne logike*, odnosno razrešavanju nesklada i pronalaženju skrivenog smisla u nečemu što na prvi pogled deluje besmisleno (Attardo 2014).

Mi ćemo se u ovom radu baviti jezičkim humorom na nivou koji je, rekli bismo, do sada najmanje razmatran – leksičkom. Iako svi relevantni domaći rečnici imaju kvalifikatore za markiranje leksike šaljive konotacije (RSANU, recimo, koristi više njih – *šaljivo*, *podrugljivo*, *ironično*), ovoj leksičkoj kategoriji je posvećeno nedovoljno leksikološke pažnje. Leksički humor se gotovo po pravilu pominje kao efekata slivenica (Lalić-Krstin 2014; Bugarski 2019; Tomić 2022) i kao jedno od centralnih obeležja leksike slenga (Bugarski 2003; Gerzić 2025; Милорадовић 2012; Миљковић 2022, 2023а, 2023б), ali se u njegovu semantičku prirodu uglavnom nije dublje zalazilo.

Teorija pojmovne integracije, kao moćno analitičko sredstvo za proučavanje jezičke i nejezičke kognicije, od samih početaka pažnju posvećuje i humoru, što ne čudi kada se ima u vidu koliko je na formiranje ovog modela uticao, između ostalog, i nekoliko decenija stariji Kestlerov pojam *bisocijacije* (v., recimo, primer zagonetke o monahu, koji Fauconnier i Turner 2002 od njega preuzimaju). Mnogi primeri koje ovi autori analiziraju (Fauconnier, Turner 2002) pokazuju kako semantičke kompresije tokom pojmovnog slivanja mogu dovesti i do humorističnog efekta (v. i Stankić 2016; Marković 2024). Kako je jezički humor u kontekstu pojmovne integracije uglavnom istraživan kao tekstualni ili multimodalni fenomen (v., recimo, Coulson 2005a, 2005b; Miljković 2016; Delibegović-Džanić, Berberović 2017; Avdagić 2019; Niketić 2020; Abdel-Raheem 2021), pre prelaska na anлізу razmotrićemo osnovne aspekte primene pojmovne integracije na nivou leksičke semantike.

Ako se pojmovna integracija odvija na leksičkom nivou, ulazni prostori i blenda, kao i svaki jezički znak, imaju, Lanakerovom terminologijom rečeno – dva pola (Langacker 1987; isp. i odgovarajuće odrednice u PHJIT), *fonološki pol* predstavlja samu nominaciju, *semantički pol* donosi pojam povezan sa tom nominacijom. Imajući u vidu ovu distinkciju, možemo reći da se leksička pojmovna integracija može pratiti na dva plana – planu nominacije (kada se integrišu delovi fonološke strukture dveju leksema) i planu denotacije (kada se integrišu pojmove predstave, odnosno delovi našeg znanja o pojmovima koji se imenuju ulaznim leksemama).

Pored ove distinkcije, za našu je analizu važno uočiti i da ulazni prostori u procesu leksičke integracije obično imaju različit status. Jedan od njih predstavlja objekat konceptualizacije, drugi konceptualno sredstvo. Tako, recimo, u slivenici *klinceza* objekat konceptualizacije jeste leksički pojam KLINKA, dok je sredstvo konceptualizacije leksički pojam PRINCEZA – u blendi se, dakle, KLINKA konceptualizuje kao PRINCEZA. Prvi tip ulaznih prostora označićemo terminom *primarni ulazni prostor*, drugi terminom *interpretativni ulazni prostor*.

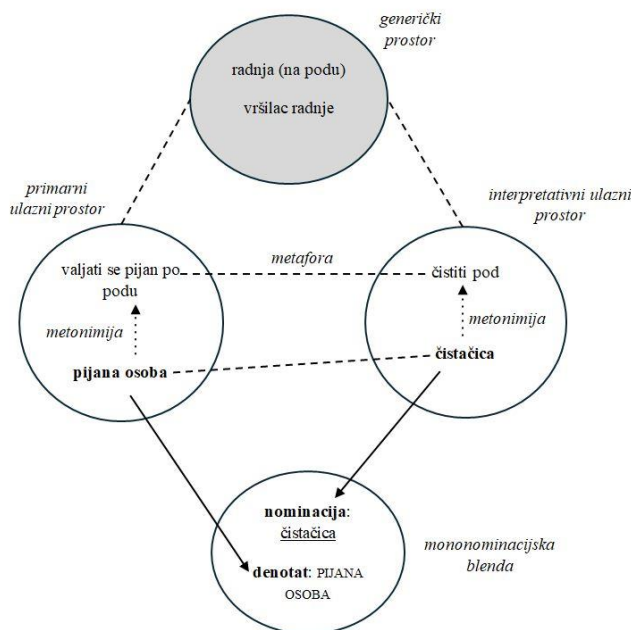
Bitno je naglasiti da distinkcija primarni – interpretativni prostor važi i na planu polisemije. Kada ružnog muškarca u slengu nazovemo *hobitom*, status primarnog ulaznog prostora ima pojam RUŽNI MUŠKARAC (to je ono što želimo da konceptualizujemo na novi način), a status interpretativnog pojam HOBIT. U blendi tada ne dolazi do integracije na fonološkom planu (lema se preuzima u celosti iz interpretativnog prostora), već na pojmovnom – denotat iz primarnog prostora se kombinuje sa konotatom iz interpretativnog. Integracija kojom nastaje novo značenje već postojeće reči se, dakle, ostvaruje kao kombinacija fonološkog i semantičkog pola koji primarno pripadaju različitim leksičkim pojmovima.

2.1. Mononominacijske blende i nominacijska inkongruentnost

Mononominacijske leksičke blende nastaju pojmovnom integracijom u kojoj samo jedan od ulaznih prostora ima nominacijsku ulogu u blendi. Primarni ulazni prostor, dakle, u blendu projektuje svoj denotat, dok od interpretativnog prostora blenda dobija jezički znak. Fonološki i semantički pol ovakve blende popunjavaju se materijalom iz različitih prostora, što rezultira novim značenjem već postojeće lekseme. Nesklad, koji je potencijalni izor humorističnog efekta, tada se javlja između samog imena (koje dolazi iz interpretativnog prostora) i pojma koji se imenuje (a koji dolazi iz primarnog ulaznog prostora). To možemo ilustrovati na primeru lekseme *čistačica*, koja u slengu može biti šaljiv naziv za “pijanu osobu”¹.

Primarni ulazni prostor u ovom slučaju jeste predstava o pijanoj osobi, sa akcentom na jednoj od zamislivih situacija: *pijana osoba se, usled gubitka kontrole, valja po zemlji* (v. dijagram 1). Interpretativni ulazni prostor predstavlja pojam ČISTAČICA. Iako, na prvi pogled, PIJANA OSOBA i ČISTAČICA nemaju ništa zajedničko, metonimijski fokalizovana situacija u UP1 otkriva potencijalnu pojmovnu sponu: valjanje pijane osobe po podu može se metaforički konceptualizovati kao čišćenje poda. Reč je, očigledno, o nesistenskoj, ad hoc metafori, koja omogućava da se pojam ČISTAČICA iskoristi kao konceptualna maska za pojam PIJANA OSOBA. Generički prostor beleži zajedničku strukturu koja omogućava integraciju (u oba prostora imamo radnju i vršioca radnje). Blenda nominacijsku vrednost dobija iz UP2, a denotat iz UP1. Kako je neobično i neočekivano da reč *čistačica* ima i značenje “pijana osoba”, ovakva nominacija je inkongruentna. Nesklad koji postoji u blendi razrešava se rekonstrukcijom relevantnog sadržaja ulaznih prostora (posredstvom pomenute metonimije VRŠILAC RADNJE ZA RADNJU) i otkrivanjem međuprostorske metafore VALJATI SE PIJAN PO PODU JE ČISTITI POD. Humoristični efekat ove neobične leksikalizacije, dakle, leži kako u naizgled nemotivisanom spajanju denotata i jezičkog znaka tako i u otkrivanju logike koja je to spajanje omogućila.

¹ Isp. <https://vukajlija.com/cistacica/434400> [pristupljeno 27. januara 2026. godine]

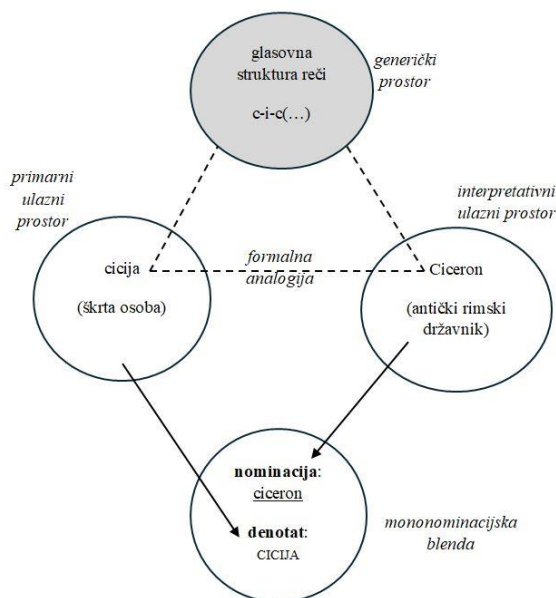
Dijagram 1. Primer mononominacijske blende *čistačica* („pijana osoba“)

Mononominacijske blende ne moraju uvek počivati na metaforičkoj analogiji između ulaznih prostora. Tako se, recimo, šaljivi naziv *ciceron* za “škrtu osobu”² zasniva samo na glasovnoj sličnosti imena rimskog državnika *Cicerona* i imenice *cicija*. Reč je o pojavi koju smo ranije opisali kao upisivanje (Миљковић 2023a, 2025). Upisivanje podrazumeva da se posredstvom formalnog linka u reč učitava semantika novog denotata koji sa tom rečju nije direktno značenjski povezan – denotat *CICIJA* se upisuje u leksemu *Ciceron* zahvaljujući delimičnoj formalnoj analogiji između dve leksičke jedinice (segment [c-i-c]). Tipična deantroponimizacija se zasniva na metaforičkom uopštavanju istaknutog sadržaja unutar kolektivnog znanja o nekoj relevantnoj ličnosti. U ovom slučaju pak deantroponimizacija nema sistemski karakter, motivacija se premešta sa očekivanog plana značenja na plan znaka, a ta promene opsega motivacione logike može pojačati humoristični efekat.

Rezultat upisivanja je, kako to u modelu pojmovne integracije postaje jasno vidljivo, mononominacijska blenda (v. dijagram 2). To znači da se upisivanjem proširuje polisemantički opseg postojeće lekseme, ali bez metaforičke (ili uopšte – semantičke) spone između dveju ulaznih struktura. Ulazni prostori su analoški povezani, kao i kod prvog tipa mononominacijskih blendi, samo se analoška veza uspostavlja na planu leksičke forme a ne leksičkog značenja. Hu-

² V. <https://vukajlija.com/ciceron/738676> [pristupljeno 27. januara 2026]

moristični efekat je, ponovo, zasnovan na nominacijskoj inkongruentnosti blende – nominacijska vrednost dolazi iz interpretativnog, a denotat iz primarnog ulaznog prostora.

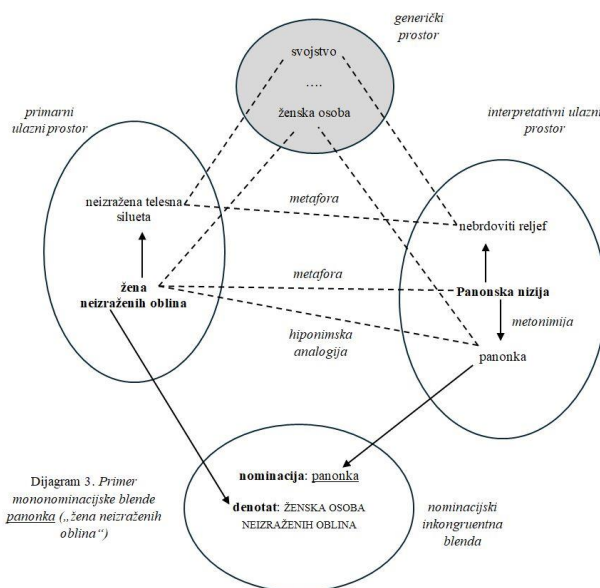

Dijagram 2. Primer mononominacijske blende ciceron („škrta osoba, cicija“)

Pored promene plana na kome se motivacija realizuje (značenjski : formalni plan), na transparentnost motivacije može uticati i kompleksnost ulaznih prostora – što je više pojmova u tim prostorima neophodno za uspostavljanje motivacije, to je motivacija manje očigledna i time, humoristični efekat njenog razotkrivanja može biti značajniji. Pogledajmo, recimo šaljivi žargonizam *panonka*, koji u slengu označava “ženu neizraženih oblina”³. Da bi se nominacijska inkongruentnost blende razrešila, neophodno je razotkriti složeniju ulaznu strukturu između pojmovno udaljenih domena – primarni ulazni prostor je ŽENSKO TELO (UP₁), dok je interpretativni ulazni prostor PANONSKA NIZIJA (UP₂). Između ovih domena uspostavljena je analogija zasnovana na slikovnoj metafori NEIZRAŽENA TELESNA SILUETA JE NEBRDOVITI RELJEF. Izvorni i ciljni pojam te metafore su na supershematskom nivou SVOJSTVA (telesno svojstvo : svojstvo reljefa). Kako je cilj pojmovne integracije da se denotat ŽENA NEIZRAŽENIH OBLINA imenuje na neočekivani, šaljivi način, neophodno je da se u interpretativnom prostoru PANONSKA NIZIJA pronade pojam koji supershematski odgovara

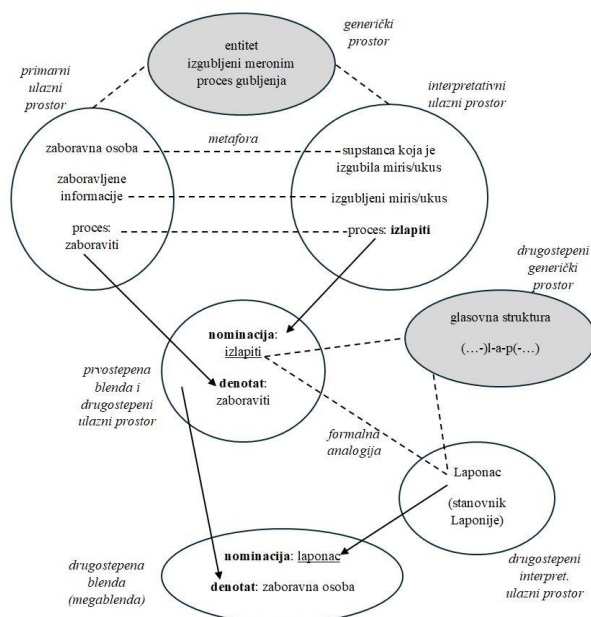
³ Ovo značenje beleži Gerzić (2025), a posvedočeno je i na portalu Vukajlija: - <https://vukajlija.com/panonka/500669> [pristupljeno 27. januara 2026. godine].

pojmu ŽENSKA OSOBA. Metonimijsko pomeranje od GEOGRAFSKOG PROSTORA do ŽENSKA OSOBA KOJA ŽIVI NA TOM PROSTORU omogućava da se kao davalac imena prepozna upravo reč *Panonka*. Pojmovi ŽENA NEIZRAŽENIH OBLIKA i PANONKA, dakle, nisu u metaforičkoj pojmovnoj vezi (ovi pojmovi imaju samo zajednički hiperonim ŽENSKA OSOBA) – metafora postoji između NEIZRAŽENE TELESNE SILUETE i NIZIJSKOG RELJEFA, ali sleng pronalazi zaobilaznu humorističnu logiku na kojoj počiva ovakvo imenovanje.

Još složeniju integracionu mrežu ilustruje šaljivi primer *laponac*, koji u slengu označava “zaboravnu osobu”.⁴ U pitanju je dvostepena integraciona mreža – prvom pojmovnom integracijom glagol *izlapiti* razvija kolokvijalno značenje “postati zaboravan”. Rezultat prve integracije ulazi u novo pojmovno slivanje, u kome interpretativnu funkciju ima pojam LAPONAC (stanovnik Laponije). Veza između *izlapiti* i *Laponac* je formalna – obe reči imaju segment [l-a-p], a u drugostepenoj blendi (u Fokoniyeovoj i Tarnerovoj terminologiji – megablendi) *laponac* postaje „zaboravna osoba“. Ovaj je primer zanimljiv, dakle, i zbog toga što se pojmovno oneobičavanje (prva integracija) kombinuje sa formalnim (druga integracija), što rekonstrukciju motivacije usložnjava, povećavajući time njen humoristični potencijal.

⁴ Zabeleženo u Gerzić (2025), a vidi i <https://vukajlija.com/laponac/180713> [pristupljeno 27. januara 2026. godine].

Dijagram 4. Primer mononominacijske megablende *laponac* („zaboravna osoba“)

2.2. Binominacijske blende i denotativni nesklad

U do sada analiziranim primerima blenda je denotat nasleđivala iz primarnog ulaznog prostora, a nominaciju iz intepretativnog. Binominacijske integracije su poseban tip dvookvirnih integracionih mreža – nominacija koja dolazi iz interpretativnog prostora biva izmenjena nominacijom iz primarnog prostora. U binominacijskoj blendi nastaje nova leksička jedinica koja formalno objedinjuje glasovne segmente iz (bar) dva različita ulazna prostora, npr. šaljivi naziv za “muškarca koji pruža seksualne usluge starijim ženama” je *babositer* (*baba* + *bebisiter*)⁵, šaljivi naziv za “zajedničko konzumiranje marihuane kroz bong” je *bongosluženje* (*bong* + *bogosluženje*)⁶, šaljivi naziv za “komplikovanu bankarsku proceduru za dobijanje kredita” – *bankanalije* (*banka* + *bahanalije*)⁷, šaljivi naziv za “starijeg muškarca koji često posećuje porno sajtove” – *pornosaurus* (*porno* + *dinosaurus*)⁸. Binominacijska blenda je, dakle, na formalnom planu – slivenica.

Mešanje formalnih okvira ulaznih prostora ne samo da stvara novu nominaciju već inicira i dvookvirnu integraciju na planu denotacije, čime blenda obično dobija neskladni mešoviti denotat. U literaturi o slivenicama se često ističe da dve reči koje ulaze u proces slivanja nisu potpuno ravnopravne – desna

⁵ Isp. <https://vukajlija.com/babasiter/638235> [pristupljeno 27. Januara 2026.]

⁶ Isp. <https://vukajlija.com/bongosluzenje/633956> [pristupljeno 27. Januara 2026.]

⁷ Isp. <https://vukajlija.com/bankanalije/177447> [pristupljeno 27. Januara 2026.]

⁸ Isp. <https://vukajlija.com/pornosaurus/231629> [pristupljeno 27. Januara 2026.]

reč najčešće određuje gramatičku kategoriju slivenice i reguliše njenu morfološku paradigmu i akcenat (v. Trommer, Zimmerman 2012; Hamans 2020; Lalić Krstin 2022), što je odavno prepoznato kao pravilo desne strane (Williams 1981). Tako je, recimo, slivenica *pornosaurus* imenica muškog roda sa akcentom na trećem slogu od kraja, kao i *dinosaur*, a *bankanalije* imenica ženskog roda u množini, koja u razgovornom jeziku ima dugosilazni akcenat na istom unutrašnjem slogu kao i *bahanalije*. Imajući u vidu ovu formalnu asimetričnost, opravdano je pretpostaviti da denotativna integracija sledi logiku nominacijske integracije – reč koja predstavlja morfološku bazu u koju se integriše druga reč, donosi u blendu i svoj donotat koji se, u prvoj fazi integracije, modifikuje denotatom druge reči.

Pogledajmo, za početak, slivenicu *babositer* (dijagram 5). Na nominacijskom planu, u blendi je prvi segment reči *bebisiter* (formant *bebi*) zamenjen formalno sličnim segmenom *babo* (osnova *bab-* i spojni vokal *-o-*), što nas podstiče da na denotativnom planu pojam BEBA u okviru BEBISITER zamenimo pojmom BABA, ostavljajući sve druge aspekte denotata neizmenjenim. Time je stvoren novi bizarni okvir u kome *bebisiter* čuva, hrani, zabavlja, uspavljuje ne pravu bebu nego babu. Unutrašnji nesklad takvog denotata (npr. elementi kao BEBINJA ODEĆA, KREKETAC, HRANJENJE NA CUCLU i sl. dolaze iz UP2, ali je na mestu same BEBE – BABA iz UP1) ima jak humoristični efekat. Tvorbena struktura slivenice, odnosno procesi na nivou nominacije, podstiču nas i u drugim primerima na izgradnju hibridnih bizarnih denotata izraženog humorističnog potencijala. Držeći se pravila desne strane, *bankanalije* bi se mogle interpretirati kao “*bahanalije u banci*”, *bongosluženje* – “bogosluženje tokom kog se koristi bong”, *pornosaurus* – “dinosaur koji gleda (ili snima) porno filmove”. Takvi su denotati, ipak, semantički neodrživi, pa blenda teži iznalaženju izbalansiranog rešenja.

Problem denotativne inkongruentnosti, koja je posledica stapanja neusklađenog pojmovnog sadržaja, razrešava se dodeljivanjem različitih pojmovnih funkcija ulaznim prostorima: denotativnu funkciju dobija pojam iz primarnog prostora dok denotat interpretativnog prostora postaje nosilac konotativnog tona. Blenda *babositer* (v. dijagram 5), na kraju, ima, dakle, isti denotat kao i primarni početni prostor (ESKORT ZA STARIJE ŽENE), ali je eksplicitni seksualni kontekst primarnog denotata u blendi neutralizovan pod uticajem interpretativnog prostora (BEBISITER). Isti denotat je, stoga, u UP1 konceptualizovan kao “muškarac (obično mlađi, privlačne građe) koji naplaćuje seksualne usluge starijim ženama”, dok je u blendi, nakon uspostavljanja izbalansirane integracije to “muškarac (obično mlađi, privlačne građe) koji, za novac, brine o potrebama starijih žena”. Izbalansirana blenda sama po sebi nema naglašeni humoristički potencijal, a naspram primarnog denotata, može se reći da je eufemističkog karaktera. Humoristični efekat ovakve pojmovne integracije, dakle, počiva na

ne očekivanom povezivanju na prvi pogled potpuno odeljenih pojmova (ESKORT i BEBISITER) i njihovom inicijalnom stapanju u bizarnu blendu. Odjeci tog stapanja se osećaju i na sledećem stupnju integracije, nakon razrešavanja denotativnog nesklada i uspostavljanja semantički održivog denotata blende. Slično je i u drugim primerima – *bogosluženje* u fazi neskladnog denotata označava „bogosluženje na kome se koristi bong“, a nakon balansiranja denotat je isti kao i denotat primarnog prostora (ZAJDENIČKA UPOTREBA BONGA), sa konotativnim elementima koji dolaze iz interpretativnog (BOGOSLUŽENJE); nekongruentni denotat slivenice *pornosaurus* bi mogao biti „dinosaur u porno filmu“ ili „dinosaur koji konzumira porno filmove“, dok bi balansiranje podrazumevalo metaforičko čitanje interpretativnog pojma (BITI STAR JE BITI DINOSAURUS) i formiranje značenja „stariji muškarac koji konzumira porno sadržaje na internetu“.

Zanimljiv primer predstavlja i žargonizam *šljivomicin* – jezička igra kojom se oneobičava tradicionalni naziv za domaću rakiju od šljive, *šljivovicu*. Reč je, očigledno, o integraciji pojmova ŠLJIVA (metonimijska projekcija, RESURS ZA PROIZVOD, iz UP1: ŠLJIVOVICA) i ANTIBIOTIK (sufiksoid *-micin*, kao u ERITROMICIN). U prvoj fazi integracije stvara se hibridni denotat „šljivovica u funkciji antibiotika, šljivovica umesto antibiotika“. Proces balansiranja denotata u ovom slučaju može biti suptilan, generalizacijom ANTIBIOTIK → LEK UOPŠTE, čime se u blendi uspostavlja značenje „šljivovica kao opšti narodni lek (za dezinfekciju rana, skidanje temperature i sl.)“, a može biti i ekstremniji, zasnovan na metaforičkoj interpretaciji UP2 – „šljivovica kao metaforički lek za tugu“. Ovo nam pokazuje da balansiranje ne mora uvek podrazumevati metaforičku reinterpretaciju odnosa neskladnih pojmova koji se integrišu u blendi.

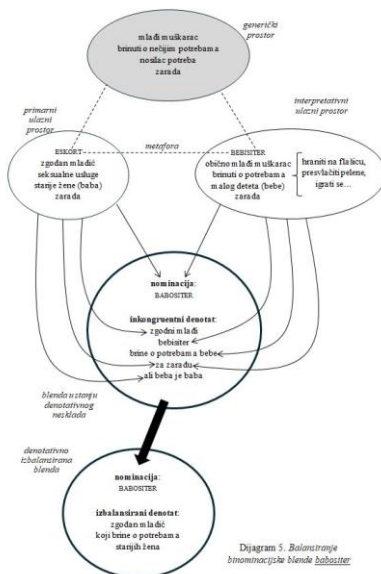
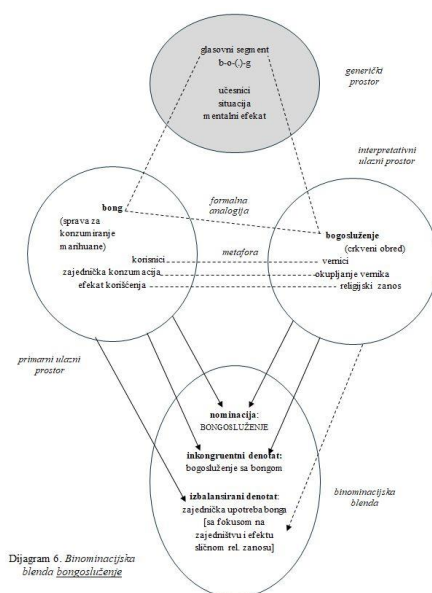

Diagram 5. Balansiranje binomnazijske blende *babouter*

Dijagram 6. Binominacijska blenda bongosluženje

3. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Razmatranje leksike slenga iz ugla teorije pojmovne integracije pokazalo se višestruko korisnim, kako za bolje razumevanje prirode leksičke žargonizacije tako i za opšte principe integracionih mreža. Videli smo, sa jedne strane, da konceptualno oneobičavanje leksičkog materijala u slengu počiva na pojmovnoj integraciji, bez obzira da li se ostvaruje na planu polisemije ili tvorbe reči. Pokazano je, dakle, da pojmovna integracija nije ograničena samo na slučajeve leksičkog slivanja (*pornosaurus*, *bongosluženje*, *babositer*) već se uočava i u zaleđini razvijanje novih značenja (bilo da je u njenoj osnovi metafora, *čistačica* “pijana osoba”, bilo da je u pitanju upisivanje, *ciceron* “cicija”).

Analiza je pokazala da pojmovna integracija koja u slengu dovodi do leksičkog humora podrazumeva sledeće etepa:

1. ulazni prostori su semantički udaljeni i povezuju se analoškim relacijama, koje mogu biti formalne ili metaforičke prirode;
2. integracija ulaznih prostora u blendu može biti mononominacijska (leksički znak u celosti dolazi iz interpretativnog, a pojam iz primarnog ulaznog prostora) ili binominacijska (leksički znak nastaje kombinacijom forme iz oba ulazna prostora);
3. kod mononominacijskih blendi humor počiva na dodeljivanju novog značenja koje nije na prvi pogled jasno semantički povezano sa primarnim značenjem lekseme;

4. kod binominacijskih blendi, prvi stepen integracije podrazumeva stvaranje inkongruentnog denotativnog hibrida, koji je izvor humorističnog efekta, ali koji nije semantički održiv;
5. kod binominacijskih blendi se, zato, nakon formiranja denotativnog hibrida sadržaj blende reorganizuje kako bi se postiglo stanje denotativne izbalansiranost, što je u analiziranim slučajevima podrazumevalo dodeljivanje konotativne funkcije interpretivnom ulaznom prostoru.

Istraživanje je pokazalo da je za primenu modela pojmovne integracije u leksičkoj semantici bitna distinkcija između fonološkog i semantičkog pola jezičkog znaka, i da je, imajući to u vidu, neophodno uspostaviti razliku između mononominacijskih i polinominacijskih blendi. Prvi tip podrazumeva da blenda jezičku oznaku nasleđuje iz jednog od ulaznih prostora. Mononominacijske blende se, stoga, tiču leksičke polisemije. Polinominacijske blende pak pripadaju domenu tvorbenе semantike. Bitno je naglasiti da se, iako je u ovom radu binominacija prikazana na primerima slivenica, binominacijski karakter može prepoznati kod svih tvorenica koje imaju dve osnove (npr. kiša + braniti = kišobran). Ovakav model bi, smatramo, bio dobro polazište za dalju razradu u oblasti kognitivne derivatologije.

Na kraju, istraživanje je potvrdilo da se i na planu leksičke semantike, kao i na planu teksta ili vizuelnog narativa, humor ostvaruje kroz uspostavljanje pojmovne inkongruentnosti. Ipak, ona sama nije dovoljan da bi efekat humora postojao – upravo njeno razrešavanje humor čini mogućim. Humor, u tom svetlu, postaje rezultat složenog kognitivnog procesa – da bi se do njega došlo nije dovoljno samo uočiti neobičnost šaljivog jezičkog imenovanja već treba pronaći kognitivne putanje koje će takvo jezičko imenovanje opravdati, motivisati, učiniti smislenim. Tada intelektualna dimenzija humora izbija u prvi plan – nešto nije smešno zato što je spojeno od neočekivanih elemenata već zato što je u takvom neskladu pronađen na prvi pogled neočekivani smisao.

LITERATURA

- Abdel-Raheem, A. Conceptual blending and (im)politeness in political cartooning. *Multimodal Communication*, 10. <https://doi.org/10.1515/mc-2021-0002>
- Attardo, S. 1994. *Linguistic Theories of Humor*. Berlin, New York: Mouton de Gruyter.
- Attardo, S. 2014. INCONGRUITY AND RESOLUTION. U: Attardo, S. (ur.) *Encyclopedia of Humor Studies*. Los Angeles: SAGE Publications, 383–385.
- Avdagić, K. 2019. Black humour processing in the light of the conceptual integration theory and the benign violation theory. *Explorations in English Language and Linguistics*, 7.1, 70–93.
- Bugarski, R. 2003. *Žargon, lingvistička studija*. Beograd: Biblioteka XX vek.

- Bugarski, R. 2019. *Srpske slivenice, monografija sa rečnikom*. Novi Sad: Akademska knjiga.
- Coulson, S. 2001. *Semantic Leaps, Frame-Shifting and Conceptual Blending in Meaning Construction*. Cambridge University Press.
- Coulson, S. 2005. Extemporaneous Blending: Conceptual Integration in Humorous Discourse from Talk Radio. *Style*, 39/2, 107–122.
- Delibegović-Džanić, N., S. Berberović. 2017. #ForgiveUsForWeHaveSinned: Conceptual integration theory and political Internet humour. *European Journal of Humour Research*, 5/2, 4–22.
- Dynel, M. 2018. Taking cognisance of cognitive linguistic research on humour. *Review of Cognitive Linguistics*, 16:1, 1–18.
- Fauconnier, G., M. Turner. 2002. *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. New York: Basic Books.
- Hamans, C. 2020. The difference between blends and clipped compounds. U: G. Dannon (ur.), *Proceedings of IATL 34: Papers from the 34th annual conference of the Israel Association for Theoretical Linguistics*. Ramat Gan: Israel Association for Theoretical Linguistics.
- Jabłońska-Hood, J. 2015. *A Conceptual Blending Theory of Humour, Selected British Comedy Productions in Focus*. Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH.
- Koestler, A. 1964. *The act of creation*. New York: The Macmillan Company.
- Lalić-Krstin, G. 2014. *Leksičke slivenice u engleskom jeziku*. Novi Sad: Filozofski fakultet, 2022.
- Langacker, R. 1987. *Foundations of Cognitive Grammar: Volume I: Theoretical Prerequisites*. Stanford University Press.
- Raskin, V. 1985. *Semantic mechanisms of humor*. Dordrecht, Boston, Lancaster: D. Reidel Publishing Company.
- Stankić, Prodanović D. 2016. *Verbalni humor u engleskom i srpskom jeziku*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Tomić, G. 2022. Lexical blends in serbian: an analysis of morphosemantic transparency. *Collection of Papers of the Faculty of Philosophy*, LII (3), 13–37.
- Trommer, J., E. Zimmermann. 2012. A specific type of Spanish portmanteau. U: V. Renner, F. Cartier-Tresson, & P. J. L. Arnaud (ur.), *Cross-disciplinary Perspectives on Lexical Blending*. Berlin: De Gruyter Mouton.

*

- Герзић, Б. 2025. *Речник жаргона и колоквијалног говора*. Београд: Корнет.
- Марковић, О. С. 2024. *Теорије хумора у когнитивистичким наукама и могућност њихове примене у проучавањима наративног књижевног текста*. Докторска дисертација, одбрањена на Филозофском факултету у Нишу.
- Милорадовић, С. 2012. Музички жаргон младих и младежињи музикални сленг. Београд: Етнографски институт САНУ.

- Миљковић, В. 2016. (Де)компресија као семантички механизам у политичкој карикатури. У: *Језик, књижевност, значење*, Б. Мишић Илић, В. Лопачић. Ниш: Филозофски факултет.
- Миљковић, В. 2022. Интернет платформа Вукајлија и лексикографија савременог српског сленга. *Новоречје*, 7, 99–116.
- Миљковић, В. 2023а. Лексичка деантропонимизација у савременом српском сленгу и семантичка природа антропонима. *Новоречје*, 8, 125–143.
- Миљковић, В. 2023б. Семантика глагола блејати у савременом српском сленгу у светлу теорије идеализованих когнитивних модела. *Новоречје*, 9, 87–103.
- Миљковић, В. 2025. Типови семантичке мотивације у лексици сленга – случај назива за људе у савременом српском сленгу. У: *Творба, промена и норма у језичком систему (зборник радова у част проф. Божи Ђорићу)*. Београд: Филолошки факултет.
- РНЛП 2025: Речник новијих лингвистичких термина. С. Слијепчевић Бјеливук (ур.), В. Миљковић, Ј. Јовановић и др. (аутори). Нови Сад: Прометеј.

Vanja Miljkovic

(Institute for the Serbian Language of the Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade)

CONCEPTUAL INTEGRATION AND LEXICAL HUMOR IN CONTEMPORARY SERBIAN SLANG

This paper analyzes lexical humor in contemporary Serbian slang from the perspective of Conceptual Integration Theory. The model of conceptual integration is adapted to the level of lexical semantics. A distinction is introduced between two types of input spaces (primary vs. interpretative), as well as between two types of lexical blends—single-nomination and dual-nomination blends. It is shown that single-nomination blends with humorous connotations rely on nominational incongruity, whereas in dual-nomination blends the humorous effect is initially based on denotational incongruity, which is subsequently resolved through a process of semantic balancing. While single-nomination integration operates within the domain of polysemy (e.g. *čistačica* ‘cleaning lady’ can mean ‘a drunk person’ in slang; *ciceron* ‘Cicero’ denotes ‘a stingy person’), dual-nomination integration pertains to word formation, its most salient instances being blends (e.g. *babositer* ‘escort for older women’ < *baba* ‘grandmother’ + *babysitter*; *pornosaurus* ‘an older man who consumes pornographic content’ < *porno* + *dinosaur*). The analysis confirms that conceptual integration constitutes a key cognitive mechanism underlying lexical innovation and humor, regardless of whether it is realized through metaphorical extension, formal analogy, or word-formation processes. Furthermore, the findings suggest that humor at the lexical level does not arise solely from the unexpected

combination of elements, but from the cognitive effort to render such combinations meaningful, thereby highlighting its distinctly intellectual dimension.

Keywords: conceptual integration, lexical humor, humorous lexical items, slang, semantic insertion, lexical blending, metaphor, metonymy, polysemy.